

Владимир Д. Марић^[1]

Бивши амбасадор
Републике Србије у Републици Индији
Београд (Србија)

УДК 327(497.11:540)"1948/..."

Прегледни научни рад

Примљен: 06/04/2021

Прихваћен: 28/04/2021

doi: 10.5937/napredak2-31709

Билатерални односи Републике Индије и Републике Србије

Сажетак: У тексту се износе преглед и анализа односа између Индије и Србије, од формалног успостављања дипломатских односа 1948. године до данас. Акцент је стављен на политичке и економске везе двеју земаља. У контексту политичких односа посебно су обрађени сусрети на врху и на високом нивоу, као и Покрет несврстаности, док је у контексту економских веза указано на важност овог вида билатералне сарадње од самог успостављања дипломатских односа, али и на чињеницу да је она последњих година знатно интензивирана, те да су у том смислу постигнути конкретни резултати.

Кључне речи: Србија, Индија, СФРЈ, Покрет несврстаности

Билатерални односи Републике Србије и Индије означени су традиционалним пријатељством које почива на темељима Покрета несврстаности. Дипломатски односи успостављени су 1948. године. Билатерални односи били су на свом врхунцу за време СФРЈ, али је у последњих неколико година дошло до знатног јачања сарадње у разним областима. Током истог периода реализовано је и више посета на највишем и високом нивоу, након деценија ослабљеног политичког дијалога. У овом тексту осврнућемо се на историјску димензију наших односа, почев од ранијих веза између истакнутих представника два народа и самог успостављања дипломатских односа, до прегледа сарадње у време СФРЈ, са освртом на несврстаност. Размотрићемо и детаље

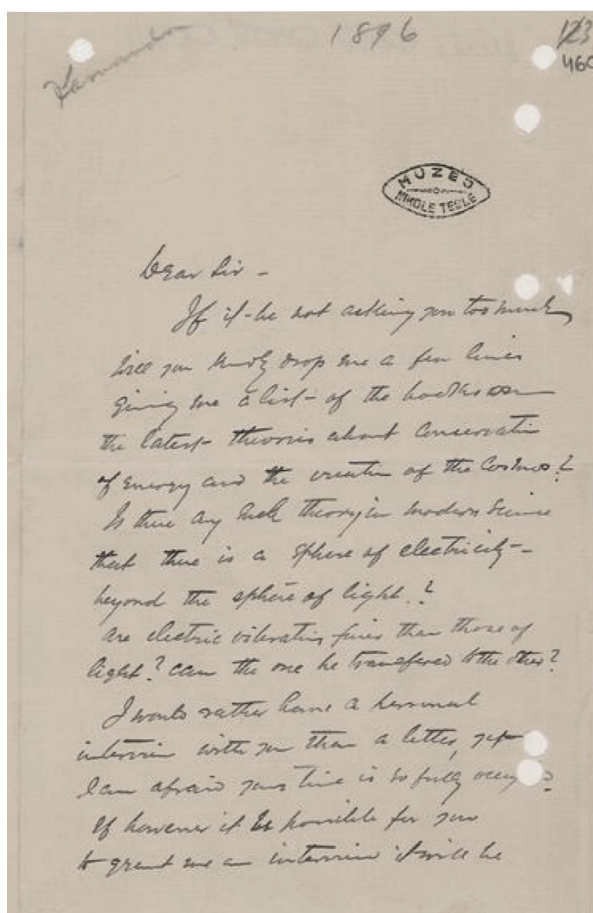
билатералних активности у претходном периоду, укључујући актуелну сарадњу.

Дипломатски односи успостављени су 1948. године, али везе два народа сежу доста даље. По значају и занимљивости посебно се издвајају контакти између Николе Тесле и индијског духовника, свештеника и патриоте Свамија Вивекананде. Вивекананда је једна од најпознатијих и најугледнијих историјских личности Индије. Веома је заслужан за проширење утицаја јоге и ведске науке на глобалне оквире. Учествовао је на првом заседању Парламента светских религија 1893. године у Чикагу, када је одржао познати говор о толерантности хиндуизма. Управо у то време био је и у контакту с Теслом, с којим је, по

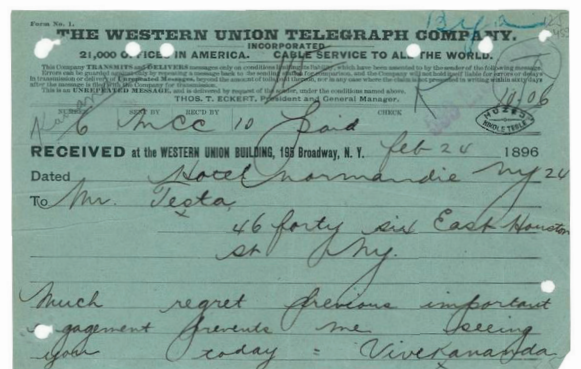
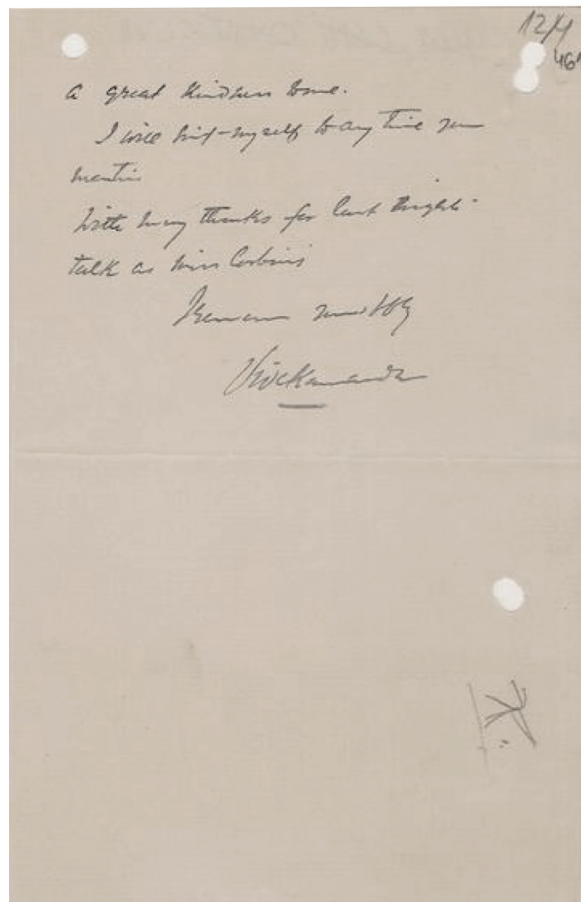
[1] vladimir.maric@mfa.rs

свему судећи, разматрао одређена филозофска питања која су их заокупљала, Теслу с научне, а Вивекананду с духовне стране – или обрнуто. У музеју Николе Тесле у Београду налазе се оригинали двају Вивеканандиних писама Тесли.

20 |

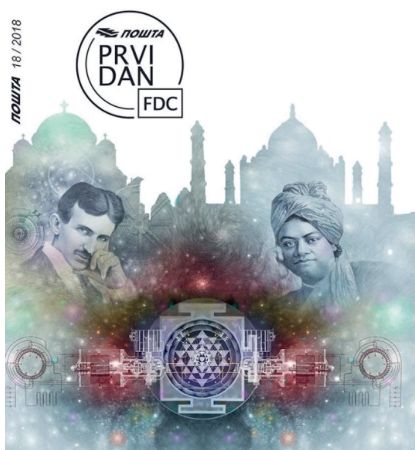
Писмо (телеграм) Свами Вивекананде Николи Тесли 1896. године, Музеј Николе Тесле Београд

Владимир Д. Марић

Билатерални односи
Републике Индије и Републике Србије

На иницијативу наше амбасаде у Њу Делхију, Вивекананда и Тесла су се нашли на заједничким поштанским маркицама, објављеним у оквиру обележавања 70. годишњице дипломатских односа. Маркице су у оптицај пустили потпредседник Индије Наиду и председник Вучић током Наидуове посете Београду 2018. године.

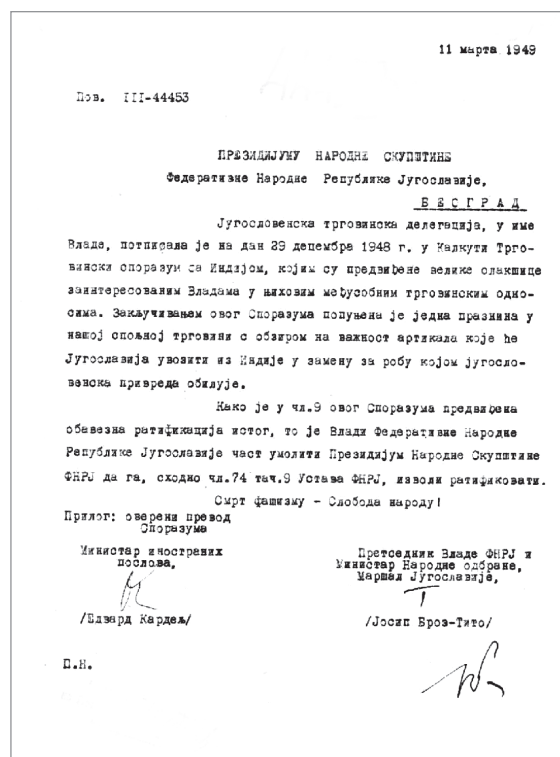
ЗАЈЕДНИЧКО ИЗДАЊЕ СРБИЈА – ИНДИЈА:
70 година дипломатских односа
СРБИЈА

Коверат првог дана заједничког издања пригодних поштанских марки Србија-Индија издатих поводом 70 година дипломатских односа две земље, чији су аутори академски сликар мр Бобан Савић, креатор поштанских марки Поште Србије и индијска уметница Гулистаан, а аутор пригодног коверта је мр Бобан Савић

Дипломатске везе између Индије и Југославије успостављене су 5. децембра 1948. године. Том чину претходила је комуникација између дипломатских представника Индије и Југославије у Лондону, Москви и Паризу, у склопу које су уговорани детаљи и временски оквир за успостављање формалних односа. Већ крајем децембра 1948. године у Индији је боравила југословенска трговинска делегација. Током те посете у Калкути, 29. децембра, потписан је трговински споразум између две земље. Како се наводи у допису, који су Јосип Броз Тито и министар иностраних послова Едвард Кардељ упутили Народној скупштини ради ратификације у марту 1949, овим спора-

| 21

МСП РС, ДА, ПА, Индија, Ф-90-44453 (1949) / Архив Министарства спољних послова

зумом биле су „предвиђене велике олакшице заинтересованим владама у њиховим међусобним трговинским односима“. У том допису се даље каже да је закључивањем овог споразума попуњена „празнина у нашој спољној трговини с обзиром на важност артикала које ће Југославија увозити из Индије у замену за робу којом југословенска привреда обилује“ (МСП РС, ДА, ПА, Индија, Ф-90-44453, 1949).

Имајући у виду дубину каснијих веза на политичком плану како на билатералној, тако и на мултилатералној основи – нарочито у контексту Покрета нескврстаних – занимљиво је да је на

самом почетку приоритет наше стране у односима са Индијом очигледно била економска, тј. трговинска сарадња. Осим трговинског споразума, потписаног практично истовремено са успостављањем дипломатских односа, у прилог овој тези говори и чињеница да су југословенске власти крајем 1949. године затражиле егзекватуру за генералног конзула Југославије у Бомбају, па чак и замолиле да он привремено ступи на дужност пре добијања формалне сагласности.

Овај захтев образлагали смо управо потребом за продубљивањем привредне сарадње.

Aide Memoire

The Government of the Federative People's Republic of Yugoslavia would appreciate it very much if permission could be granted to the Yugoslav Consul General in Bombay for the temporary execution of his duties pending the submission of the Decree and the delivery of the Exequatur.

It is the intention of the Yugoslav Government to appoint to that post Monsieur Vjeselav Mesaric of the Yugoslav Ministry for Foreign Trade.

Monsieur Mesaric was born on the 2nd of September, 1914 in Susak (People's Republic of Croatia). He is a Croat by origin and is married. He graduated in 1938 at the Faculty of Law, Belgrade University. In 1938 he became an administrative official in the regional administration board for Dalmatia in the town of Split. He took part in the National Liberation Movement against the invader from the very beginning in 1941. After the end of the war he was appointed Head of a department at the Yugoslav Ministry of Health and subsequently transferred to the Ministry of Foreign Trade.

The Yugoslav Ambassador would appreciate very much any assistance which might be given by His Excellency the High Commissioner for India in bringing this matter to the attention of the Government of India. At the same time he would be grateful for any assistance that might be rendered in granting the necessary visas to Monsieur and Madame Mesaric.

London, 13th December, 1949.

Zabeleška

o razgovoru ministra-savetnika Zlatara i sa Visokim Komesarom Indije Menon-om dana 13 decembra 1949 godine u rezidenciji Menona.

Posetio sam Visokog Komesara za Indiju po predmetu naimenovanja našeg Generalnog Konzula u Bombaju. Pratio me je sekretar Presburger.

Prmio nas je Menonov sekretar odeljenja za inostrane poslove P.M. Haksor. Izvinió se što óe Visoki komesar zakasnití nekoliko minuta zadržan nepredviđenim telefonskim razgovorom. Pomučio nas sa óajm. Sa njim smo razgovarali o nevažnim stvarima. Bio je neposredan i tražio prijateljski ton. Kada je Menon pošle nekoliko minuta ušao prvo je upitao svog sekretara da li se radi o kurtosaznoj poseti ili smo došli po nekom naročitom predmetu. Odgovorio sam da sam došao po predmetu naimenovanja Generalnog konzula u Bombaju i odmah prešao na samu stvar. Rekao sam otprilike ovim s obzirom na to da se već pokazuje potreba za jugoslovenskim predstavnikom u Indiji zbog postojećih prirodniñh veza i s obzirom na to da moja vlada oćakuje da óe ova potreba u skoroj budućnosti biti još intenzivnija ona želi da što pre pošalje jednog jugoslovenskog predstavnika, a pošto izmena diplomatskog predstavnika još nije usledila njena je želja i namera da pošalje bar generalnog konzula u Bombaj koji će moći da se briñe bar za privredne poslove. Rekao sam da moja vlada želi da predloži za ovaj položaj jednog od službenika Ministarstva spoljne trgovine óija se kratka biografija nalazi u Aide-Memoireu koga sam u istovremeno prešao i óiji prepis prilažen uz ovu zabelešku. Menon je pročitao Aide Memoire i rekao da on lično ne vidi nikakve smetnje da se ovaj želji udovolji i upitao da li želimo da naš predlog dostavi putem telegrama. Ja sam mu odgovorio da je naša želja da se premet što pre reši, na šta je on rekao da óe biti bolje ako naš predlog dostavi pismom što neće mnogo odgovarati stvar pošto pismo stiže u Indiju za pet dana. Rekao je potom da óe izmene diplomatskih predstavnika nije do sad došlo iz óisto praktičnih razloga, a ne zbog nekog političkog momenta. Kazao da između naše dve zemlje nema nikakvog spora, jedino dve zemlje sa kojima njegova zemlja ima razmirice su Južna Afrika i Španija. Rekao je danjima do sad nije bilo moguće da šaljju predstavnika pošto još nisu našli osobu za taj položaj. Pokušali su da reše pitanje na taj

/način

Владимир Д. Марић

Билатерални односи

Републике Индије и Републике Србије

У том контексту, министар саветник у Амбасади Југославије у Лондону, 13. децембра 1949. године пренео је високом комесару (амбасадору) Индије следеће:

„С обзиром на то да се већ показује потреба за југословенским претставником у Индији због постојећих привредних веза и с обзиром на то да моја влада очекује да ће ова потреба у скорој будућности бити још интензивнија она жели да што пре пошаље једног југословенског претставника, а пошто измена дипломатског претставника још није уследила њена је жеља и намера да пошаље бар генералног конзула у Бомбај који ће моћи да се брине бар за привредне послове (МСП РС, ДА, ПА, Индија, Ф-90-422760).

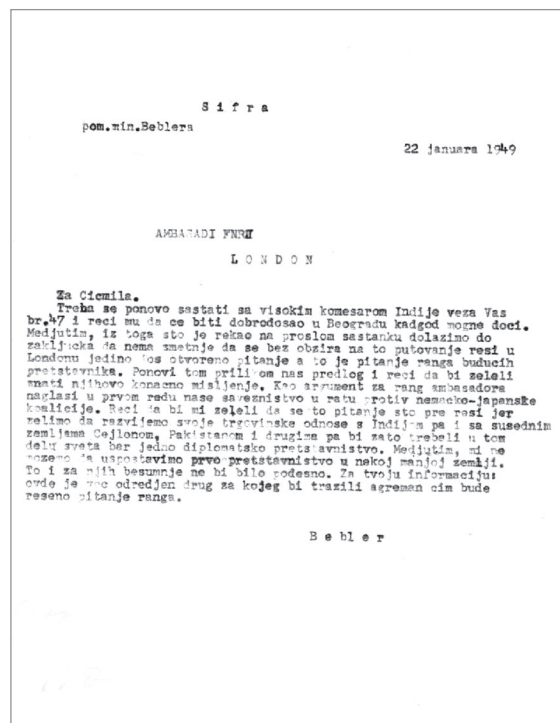
[...]

Ја сам му одговорио да баш ради тога што су се до сад показале извесне техничке сметње да се истовремено измене засебни дипломатски претставници, а пошто већ постоји трговински уговор и размена добара то је моја влада сматрала да је неопходно потребно за ово прелазно време послати бар генералног конзула и поново сам га молио да са своје стране учини потребно да се предмет што пре реши јер би наш кандидат могао да крене на пут одмах по пријему извештаја о одобреној визи“ (МСП РС, ДА, ПА, Индија, Ф-90-422760).

За генералног конзула у Бомбају био је предложен Вјенчеслав Месарић, службеник Министарства спољне трговине, што још једном

потврђује нашу опредељеност за изградњу трговинских односа са Индијом.

Ово се дешавало упоредо с преговорима са индијском страном о рангу дипломатских представништава, тј. нивоу дипломатских представника у Њу Делхију и Београду. Предлог наше стране је од почетка био да разменимо амбасадоре. Аргумент који смо и у том контексту користили опет је било развијање трговинских односа, првенствено са Индијом, али и са

МСП РС, ДА, ПА, Индија, Ф-90-41410 (1949) / Архив Министарства спољних послова

| 23

суседним земљама попут Цејлона (данашња Шри Ланка) и Пакистана (МСП РС, ДА, ПА, Индија, Ф-90-41410, 1949).

Први амбасадор Југославије у Индији био је Јосип Ђерђа и он је акредитивна писма предао

у априлу 1950. године. Међу амбасадорима у Титово време били су генерални секретар председника Јоже Вилфан, народни посланик и касније амбасадор у САД Богдан Црнобрња, народни хероји Гојко Николиш, Душан Кведер и Славко Комар, један од оснивача Економског факултета у Београду и дугогодишњи амбасадор (у Норвешкој, Аустрији, Француској) Радивој Увалићи саветник за спољне послове председника Анђелко Блажевић. Радивој Увалић погинуо је 1971. године у Ирану, на путу ка Индији, где је требало да започне други амбасадорски мандат.

24 |

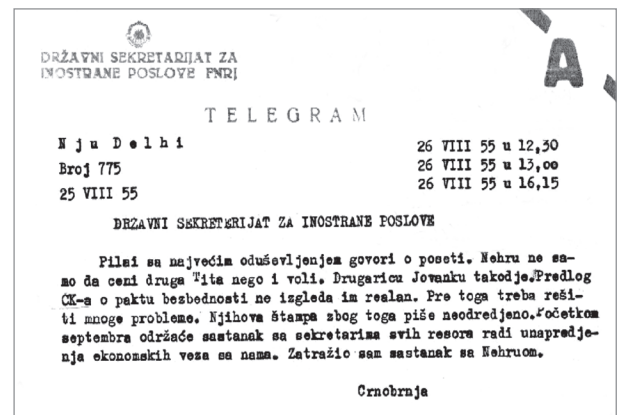
Поводом обележавања 70. годишњице успостављања дипломатских веза 2018. године, Архив Југославије, Министарство спољних послова Републике Србије и Амбасада Индије у Београду приредили су изложбу „Београд – Њу Делхи: седамдесет година дипломатских односа“. Објављен је и Каталог изложбе, у којем др Драган Богетић даје веома добар преглед индијско-југословенских односа.

Једно од поглавља Каталога посвећено је и сусретима на највишем нивоу. Др Богетић на самом почетку свог текста објашњава суштинску важност Титове прве посете Индији у децембру 1954. и јануару 1955. године:

„Преломан догађај у односима две државе, али и преломан догађај у процесу институционализације сарадње ванблоковских држава, односно формирања Покрета несврстаности, представљало је путовање Јосипа Броза Тита у Индију, крајем 1954. и почетком 1955. године. Ту посету Тито је искористио да свом домаћину, Џавахарлаалу Нехруу, боље објасни спољнополитичку

стратегију Југославије, свој став према блоковима, садржајне компоненте унутрашње политике, али и да назначи потенцијалне сфере сарадње двеју држава у склопу њихове опште међународне стратегије. Пошто се Индија оштро противила стварању било каквих војних, па чак и регионалних пактова, Тито је морао отклонити Нехруове сумње у погледу југословенског чланства у Балканском савезу и појаснити став према НАТО. Дуги и срдачни разговори резултирали су високим степеном међусобног личног уважавања и поштовања, које ће касније постати далеко моћнији кохезиони фактор у билатералним односима Југославије и Индије него политичка блискост ових држава и њихових националних приоритета.

...посебну тежину имала је и чињеница да је Јосип Броз био први председник једне европске државе коме је индијско руководство указало част да буде позван у госте у Индију после њеног стицања националне независности“ (Medaković i Rađenović, 2018, str. 11).

О степену уважавања и блискости два лидера вероватно најбоље говори телеграм амбасадора Црнобрње из Њу Делхија.

Посебно је занимљиво да је Тито у Индију крајем 1954. године допутовао бродом „Галеб“. Брод је пристао у Бомбај, (а Тито је копном путовао до Њу Делхија и затим до Калкуте, где се опет укрцао на „Галеб“, на којем је организован и дочек Нове 1955. године. Након Индије је посетио Бурму, да би у повратку опет застао у индијским лукама Мадрасу и Кочину. Тито је „Галебом“ путовао у Индију и почетком 1959. године.

Фото: Фонд Музеја Југославије

Посета председника Тита Индији: искрцавање
у луци Мумбај, 16.12.1954.

У контексту стварања Покрета несврстаних, осим Титове посете Индији крајем 1954. и почетком 1955. године, најважнији догађај представљао је тројни састанак Тито–Нехру–Насер на Брионима, у јулу 1956. године, када је усвојена Брионска декларација. Др Богетић констатује да је поменути састанак „означавањем као историјска прекретница и кључни догађај у склопу иницијатива ванблоковских држава за стварање

Покрета несврстаних“ с обзиром на то да је то био први сусрет тројице лидера Покрета и да је на њему усвојен први мултилатерални документ несврстаних (Medaković i Rađenović, 2018, str. 12).

Крајњи резултат био је Први самит несврстаних, одржан у Београду у септембру 1961. године.

У поглављу о сусретима на највишем нивоу у поменутом каталогу, приметно је да није било међусобних посета у периоду од 1989. до 2017. године. Премијер Индије Раџив Ганди боравио је у Београду у септембру 1989. ради учешћа на Деветом самиту несврстаних, одржаном у Сава центру. Председник Републике Александар Вучић, тада као премијер, боравио је у посети Индији у јануару 2017. године. Посета председника Вучића Индији представљала је историјску прекретницу у нашим свеукупним билатералним односима. Том посетом су широм отворена врата за значајно продубљивање сарадње у свим областима, а посебно на плану политичког дијалога – посета на највишем и високом нивоу, и економије.

У том контексту, у мају наредне године Индију је посетио и тадашњи први потпредседник Владе и министар спољних послова Ивица Дачић и сусрео се с потпредседником Индије Венкајом Наидуом и министарком спољних послова Сушмом Свараџ. Том приликом су два министра спољних послова потписала и Споразум о сарадњи у области културе, уметности, омладине, спорта и масовних медија. Министар Дачић посетио је и Тару Ганди, унуку Махатме Гандија, с којом је разговарао о поштовању које Махатма Ганди ужива у српском народу. Тада је договорено да се књига Таре Ганди о времену проведеном са својим дедом преведе на српски језик и објави у Србији,

што је уједно био и повод за њену каснију посету Београду. Госпођа Ганди је током посете Београду одржала предавање на Дипломатској академији МСП. Сусрела се и са председником Вучићем и имала веома запажене медијске наступе.

У септембру 2018. године, потпредседник Наиду посетио је нашу земљу. То је била прва посета из Индије на највишем нивоу још од 1989. године, тј. с обзиром да посета Рацива Гандија није била класична билатерална посета, од 1983. године и посете Индире Ганди. Истовремено, то је била прва посета једног потпредседника Индије још од 1953. године, кад је у незваничној посети Југославији боравио Сарвепали Радакришнан. Радакришнан је био први потпредседник Индије након што је та функција установљена, од 1952. до 1962. године. Од 1962. до 1967. био је и шеф државе. Посета потпредседника Радакришнана 1953. била је историјски гледано веома важна, јер су током ње, као и током боравка у Југославији Нехруове сестре Вицаје Лакшми Пандит у лето 1954. године, створени услови да дође до прве Титове посете Индији у децембру 1954. – јануару 1955. године. Имајући све ово у виду, више је него јасно да је

посета потпредседника Наидуа имала историјски значај, имајући најпре у виду њену суштину, а потом и симболику – чињеницу да је уследила након 35 година од последње билатералне посете из Индије на највишем нивоу и да је реализована у години када смо прослављали 70. годишњицу успостављања дипломатских односа. Домаћин Наидуу био је председник Вучић, који је тада рекао да је Индија истински и искрени пријатељ Србије, с којом ће у будућности моћи да оствари још бољу сарадњу у интересу обе државе. Уједно је честитао Индији на постигнутим изванредним економским резултатима, а захвалио је и на јасном ставу Индије да подржава територијални интегритет Србије.

Током посете Венкаја Наидуа, организован је и Пословни форум, који су отворила два државника и на којима су учествовали припадници пословних кругова обе земље. Председник Вучић је тада истакао да индијски инвеститори неће наћи боље место за улагање од Србије. Уједно се обратио и српским привредницима и скренуо пажњу на пријатељство које гајимо са Индијом и на њену економску снагу и огроман потенцијал. Подсетио је и да је Србија укинула визе за грађане Индије, као и да се надамо успостављању ваздушног саобраћаја. Председник доњег дома Парламента Индије О. Бирла посетио је Србију у октобру 2019. године, када је предводио индијску делегацију на 141. заседању Интерпарламентарне скупштине. Имао је и састанак са тадашњом председницом Народне скупштине М. Гојковић. Министар спољних послова С. Џаишанкар, који је боравио у Србији само месец дана након О. Бирле, указао је на чињеницу да су председници оба дома Парламента Индије били у Србији,

Фото: Председништво Србије

Потпредседник Републике Индије Венкаја Наидуа у Београду са председником Републике Србије Александром Вучићем

што показује значај узајамне парламентарне сарадње.

У новембру 2019. године, убрзо након преузимања дужности, министар спољних послова Индије С. Џаишанкар боравио је у званичној посети Београду. То је била једна од првих билатералних посета које је реализовао као министар. Џаишанкар се том приликом састао с председником Вучићем и разговарао о билатералним односима и економској сарадњи. Председник Вучић је том приликом нагласио да дуго није било посете једног индијског

министра спољних послова Србији и захвалио је на принципијелном ставу Индије поводом непризнавања једнострано проглашене независности Косова и поштовању суверенитета и територијалног интегритета Србије. Министар Џаишанкар се сусрео и са тадашњим министром одбране А. Вулином и тадашњом председницом Народне скупштине М. Гојковић.

Министар Џаишанкар је једно од првих већих обраћања јавности и медијима након преузимања дужности имао у Њу Делхију, 14. новембра 2019, у организацији индијске медијске

групе Експрес. До овог догађаја дошло је само неколико дана после његове посете Србији. Након дужег излагања током којег је говорио о шест фаза индијске спољне политике од стицања независности, уследила је размена мишљења са Раџом Моханом, познатим новинаром и спољнополитичким аналитичарем. На Моханово прво питање, које се односило на промене у позицији Индије у међународном систему, тј. на повећање тежине коју Индија у њему има, и, у том контексту, на импликације које те промене имају на дневно вођење дипломатије, министар Џаишанкар одговорио је следеће:

„Најпре се свет мора разумети, а да би се разумео свет, морају се разумети кључни играчи. Ако имате спољну политику, а она је неактивна у смислу сусрета... Управо сам се вратио из Србије и морам да признам да сам био искрено осрамоћен када сам сазнао да сам први [индијски] министар спољних послова који је посетио Србију након распада Југославије.

[...] Прво и основно је да будете видљиви, да будете активни, да се срећете, да можете да сами чујете, помиришете и додирнете свет. Уколико то не радите, ваши инстинкти неће бити добри, неће бити тачни.“

Како ми је тада пренело више познавалаца прилика из медијских и академских кругова, оно што је министар Џаишанкар на поменутом догађају рекао у контексту посете Србији било је за нас двојако значајно. Прво, та посета, једна од његових првих билатералних посета, извесно је на њега оставила довољно јак утисак да би

је у једном јавном наступу ставио у контекст евентуалног размишљања о потреби одређене модификације начина на који се води индијска спољна политика. И друго, тај очигледно веома позитиван утисак засигурно ће имати и позитивне импликације на наше билатералне односе.

Из југословенске перспективе јачање економских веза представљало је један од кључних, ако не и кључни циљ сарадње са Индијом непосредно након успостављања дипломатских односа крајем 1948. године. Средином 50-их година, у први план избиле су политичке теме, нарочито у контексту глобалних међународних дешавања. Међутим, економија је наставила да буде на самом врху приоритета. Како наводи др Богетић:

„Индија се током 60-их и 70-их година наметнула као најзначајнији спољнотрговински партнер Југославије у Азији. Још од 1956. године робна размена две земље, сарадња у области инвестиција и индустријска кооперација, бележили су стални пораст. Индија је била један од највећих купаца југословенских бродова и производа машиноградње, а Југославија је (пored увоза чаја, кафе, памучних тканина и зачина) била један од највећих увозника индијских индустријских производа (после Велике Британије и САД)“ (Medaković i Rađenović, 2018, str. 15).

Иако су и после распада СФРЈ међусобно разумевање и подударност ставова о кључним међународним питањима наставили да карактеришу односе Индије и СР Југославије, Србије и Црне Горе и Републике Србије, сарадња

на економском плану значајно је опала у односу на период пре 90-их. Посета председника Вучића Индији у јануару 2017. године била је од изузетне важности на политичком плану, с обзиром да је том приликом одржан билатерални састанак са председником Владе Нарендром Модием, током којег су размотрене све најважније политичке теме, али и на плану економије, о којој је, поред премијера Модиа, председник Вучић разговарао и са водећим индијским пословним људима.

Председник Вучић је током боравка у Индији учествовао на „Вибрант Гуџарат“ самиту, једном од највећих политичко-економских скупова у Индији, који је иницирао управо премијер Модиа. Током сусрета два лидера разговарано је о унапређењу сарадње у области прехранбене производње, пољопривреде, фармације, наменске индустрије, туризма и информационих технологија. Тада је поновљена принципијелна подршка коју Индија пружа Србији по питању њеног територијалног интегритета и суверенитета. На одвојеним састанцима с главним министром (премијером) савезне државе Гуџарат и председником Федерације индијских привредних комора (која има два и по милиона чланова) највише пажње опет је било посвећено економској сарадњи и начинима за њено унапређење. Самит, чија је тема била „Одрживи економски и социјални развој“, на којем је председник Вучић одржао говор и представио потенцијале Србије када је реч о улагањима, имао је више од два милиона посетилаца и окупио је представнике више од 100 земаља и 2.000 индијских и страних компанија. На Самиту је учествовала и српска делегација пословних људи – представника српских компанија и предузећа. Након боравка у

Гуџарату, председник Вучић је боравио у савезној држави Махараштри, где је свечано отворио берзу у Мумбају. Он се тада састао и са главним министром Махараштре и власником једне од највећих индијских конгломерата Махиндра Грууп Анандом Махиндром.

Визија председника Вучића о враћању економске сарадње са Индијом на нивое ближим онима из 60-их и 70-их година почела је да даје конкретне резултате у веома кратком року након његове посете Индији. У том контексту, као резултат директне иницијативе председника Републике, већ у августу 2017. године једнострано смо укинули визе за носиоце обичних индијских пасоша. Тиме је дат изузетно јак импулс доласку индијских туриста у нашу земљу. Иначе, Индија последњих година остварује глобално највиши раст броја туриста који путују у стране земље (тзв. *оуџбоунд* туризам). Захваљујући овој одлуци, у 2018. и у 2019. години забележен је значајно већи број посетилаца из Индије.

Укидање виза имало је веома позитиван ефекат и на филмску индустрију. У протеклих неколико година уложили смо велике напоре да Србију представимо као одличну дестинацију за снимање филмова. Значај овог сегмента промоције на индијском тржишту огледа се у чињеници да Боливуд представља највећу филмску индустрију света, са око 2.000 филмова годишње и зарадом од скоро три милијарде долара и да, као такав, пружа огромне могућности за сарадњу. У Србији је снимљен већи број боливудских и других индијских филмова, а најпопуларније индијско филмско остварење у 2019. години – *Uri: The Surgical Strike* – снимљено је у нашој земљи. На снимању филма у Србији, ангажована

је екипа са више од 300 чланова и око 700 статиста из целе Србије.

У новембру 2017. године, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде Бранислав Недимовић посетио је Индију. Том приликом сусрео се с премијером Нарендром Модидијем и имао сасатанке са индијским министрима пољопривреде и прехранбене индустрије. Министар Недимовић је тада наставио разговоре, које је иницирао председник Вучић, о две веома важне теме – приватизацији ИМТ-а и пласману нашег воћа на индијско тржиште. Наша делегација учествовала је на Светском сајму хране у Њу Делхију, а Република Србија имала је и свој сајамски штанд, на којем су били присутни српски произвођачи хране. Позив нашој земљи да учествује на овом важном догађају премијер Модиди упутио је директно председнику Вучићу током њиховог сасатанка у јануару 2017. године. У периоду који је уследио, Индију је, са циљем дефинисања техничких услова за извоз јабука, више пута посећивао и државни секретар Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Богдан Игић.

Реализована су оба пројекта – и приватизација ИМТ-а и извоз наших јабука у Индију. Индијска компанија ТАФЕ преузела је у априлу 2018. права за производњу ИМТ трактора и у међувремену започела монтажу у погону у Јарковцу. После неколико година преговора и посета – усаглашавања прописа и друге документације – први контингенти наших јабука пут Индије кренули су у октобру прошле године.

Од активности у области културне сарадње претходних година посебно важна била је велика изложба Етнографског музеја из Београда под називом „Текстил и украшавање у култури

Срба 19. и прве половине 20. века“, одржана у Националном музеју у Њу Делхију током 2016. године. Изложбу је свечано отворила заменица индијског министра културе и туризма. Осим тога, у октобру 2018. године, на међународном филмском фестивалу у главном граду савезне индијске државе Асам, приказана је ретроспектива филмова нашег истакнутог редитеља Горана Паскаљевића.

Почетком 2018, поводом прославе 70. годишњице успостављања дипломатских односа, Амбасада у Њу Делхију је, у сарадњи са Националним институтом за модну технологију (National Institute of Fashion Technology), једном од водећих индијских институција у области дизајна, организовала конкурс за избор најбољег идејног решења за лого ове важне дипломатске годишњице. Из мноштва креативних решења, изабрано је оно које је представљало најбољи спој симболике, односно вишедеценијске блискости две државе и народа, и естетике. Лого је коришћен на свим догађајима који су током године организовани у контексту прославе јуби-

леја и на тај начин му је био дат и упечатљив визуелни идентитет.

Дипломатска годишњица била је крунисана већ поменутиим међусобним посетама на високом и највишем нивоу, најпре тадашњег првог потпредседника Владе и министра спољних послова Ивице Дачића у мају, а потом и историјском посетом потпредседника Индије Венкаја Наидуа у септембру 2018. године.

Од активности наше амбасаде током периода који сам провео у Индији посебно бих истакао једну, која је посредно имала позитиван утицај и на наше билатералне односе. Почетком 2015. године, на иницијативу наше амбасаде, а у сарадњи са амбасадама Босне и Херцеговине, Гватемале и Чилеа и Тениским савезом Индије, организовали смо хуманитарни тениски турнир под слоганом Tennis for Toilets, којим смо подржали кампању премијера Модии Swachh Bharat (Чиста Индија). На турниру су, између осталих, учествовале стране дипломате, представници великих индијских компанија, медија итд. – оно што их је спојило била је љубав према спорту и жеља да се помогне широј заједници у којој смо заједно живели. Догађај је званично подржало Министарство спољних послова Индије, док је почасни гост на финалном мечу и завршној свечаности, одржаној у Амбасади Србије, био државни министар унутрашњих послова Карен Рицицу. Захваљујући котизацији учесника и корпоративним спонзорствима успели смо да прикупимо око 50.000 долара. Од тих средстава изграђено је више од 100 пољских тоалета у једном селу у савезној држави Харијани, на педесетак километара од Њу Делхија. Сви водећи индијски медији известили су о овом догађају. Јавну

захвалност упутио нам је министар Рицицу, док је у селу постављена меморијална плоча.

На крају, вероватно најбољи и засигурно најактуелнији доказ дубине пријатељства, разумевања и солидарности између Индије и Србије јесте испорука 150.000 доза АстраЗенека вакцине произведене у Индији. Вакцине су у нашу земљу стигле 21. фебруара и на аеродрому их је дочекао председник Александар Вучић, а присутан је био и привремени отправник послова у Амбасади Индије у Београду. Вакцине су произведене у Индијском серум институту (Serum Institute of India), који се налази у граду Пунеу у индијској савезној држави Махараштри и највећи је произвођач вакцина на свету. Председник Вучић је том приликом истакао да је до ове веома важне испоруке, којом се Србија сврстала у групу од само неколико држава на свету које су успеле свом становништву да понуде и четврту вакцину, дошло захваљујући тројној сарадњи Индије, Уједињеног Краљевства и Србије, и посебно је у том контексту захвалио председнику Владе Индије Нарендри Модиију и министру спољних послова др Субраманијаму Џаишанкару. Како је том приликом рекао и привремени отправник послова Вицај Кумар, Индија је, и поред потребе за огромном количином вакцина за своје становништво, дала посебну дозволу да се једна количина вакцина допреми и у нашу земљу, у складу са деценијском блискошћу и пријатељством два народа. Овом приликом се на друштвеним мрежама, поред председника Вучића и нашег Министарства спољних послова, огласио и министар спољних послова Индије, рекавши да су вакцине произведене у Индији стигле у Србију, те да Индија продубљује своје везе са Београдом.

Sources / Извори

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia (MSP RS, DA, PA, India, F-90 (1949) [In Serbian]

Nikola Tesla Museum Belgrade, Correspondence, CLVII. [In Serbian]

References / Литература

“Exhibition Textiles and Decoration in the Culture of Serbs of the 19th and the First Half of the 20th Century“:

32 | http://etnografskimuzej.rs/wp-content/uploads/2017/01/20170726_Etnografski_muzej_11-03-45_540.pdf (viewed 15.04.2021)

[In Serbian]

Medaković, M. i Rađenović, R. (2018). *Belgrade – New Delhi: Seventy Years of Diplomatic Relations: exhibition catalogue.*

Beograd: Arhiv Jugoslavije, Ministarstvo spoljinih poslova Republike Srbije, Ambasada Republike Indije u Republici Srbiji.

[In Serbian]

Vladimir D. Marić

Former Ambassador of the Republic of Serbia to the Republic of India

Bilateral relations between the Republic of India and the Republic of Serbia

Summary

The text outlines and analyses the relations between India and Serbia from the formal establishment of diplomatic relations in 1948 till the present. The author gives special attention to the political and economic relations between the two countries. In the context of political relations, the author discusses the meetings that took place at the highest level as well as the significance of the Non-Aligned movement. With regard to economic relations, the paper points to the importance of bilateral cooperation that has developed since the establishment of diplomatic relations and has intensified in the past few years, with concrete results being achieved.

Keywords: Serbia, India, SFRY, Non-Aligned Movement